

KIRJALLISEN TYÖN ULKOASU JA LÄHTEIDEN MERKITSEMINEN

Tämä ohje on tehty käytettäväksi kasvatustieteiden tiedekunnan opinnoissa tehtäviin kirjallisiin töihin. Töiden ohjaajilla voi kuitenkin olla omia toivomuksiaan ulkoasumuotoilujen suhteen. Muissa tiedekunnissa voi myös olla käytössä omat ohjeensa, jotka on hyvä selvittää tehtäessä opintoja niihin.

1 TEKSTIN ASETUKSET JA MARGINAALIT

- Fonttina käytetään yleisimmin Arial tai Times New Roman, koko 12. Otsikot on hyvä erottaa esimerkiksi paria numeroa isommalla fontilla ja/tai lihavoinneilla.
- Riviväli 1,5.
- Marginaalit: esimerkiksi oikea 4 cm, vasen 3 cm, ylä 2,5 cm, ala 2,5 cm.
- Sivunumeroinnin käyttäminen on suositeltavaa. Sivunumerointi alkaa ensimmäisestä sivusta, mutta numeroa ei merkitä kansilehdelle eikä sisällysluettelosivulle. Sivunumerot alkavat näkyä vasta toiselta varsinaiselta tekstisivulta. Sivunumerot sijoitetaan mielellään oikeaan ylänurkkaan.
- Suositeltavaa on myös käyttää molempien reunojen tasausta, sekä tekstin tavutusta.

2 KANSILEHTI

Kansilehden täytyy kertoa kaikki työhön liittyvät oleelliset tiedot. Kirjoita **työn nimi** sivun keskelle. Alas oikealle kirjoita allekkain **opintojakson nimi/mikä essee kyseessä, oma nimi** (voi olla myös otsikon alla sivun keskellä), **opintonumero, tiedekunta & pääaine, opettajan nimi ja suoritusajankohta** (esim. syksy 2006).

3 OTSIKOINTI

Pääotsikot erotetaan edeltävästä tekstistä neljällä (4) enterin painalluksella. Näin edeltävän tekstin ja pääotsikon väliin jää kolme tyhjää riviä. Pääotsikot voidaan myös aloittaa jokainen omalta sivultaan. Pääotsikon jälkeinen teksti tai alaotsikko erotetaan otsikosta kolmella (3) enterin painalluksella, jolloin väliin jää kaksi tyhjää riviä.

Esim. 1 ORGANISAATION OPPIMINEN

tyhjä rivi

tyhjä rivi

Tästä alkaa teksti...

Pääluvun tekstin jälkeen tuleva alaotsikko erotetaan kahdella (2) enterin painalluksella, väliin jää siis yksi tyhjä rivi.

Alaotsikon jälkeinen teksti erotetaan otsikosta kahdella (2) enterin painalluksella, jolloin väliin jää yksi tyhjä rivi.

Esim. 1.1 Mitä on oppiminen?

tyhjä rivi

Tästä alkaa teksti...

Toinen ja kaikki muutkin alaotsikot erotetaan samoin.

Esim. 1.2 Oppimisen tasot

tyhjä rivi

Tästä alkaa teksti...

Taulukko-otsikot tulevat taulukon yläpuolelle ja kuvion otsikot kuvion alapuolelle. Jos työsi on laaja, tee sisällysluettelo. Sen paikka on kansilehden jälkeen.

4 LÄHTEIDEN MERKITSEMINEN

Lähdeviittausten ja lähdeluettelon tekemisessä voidaan käyttää erilaisia tapoja. Käyttipä sitten mitä tapaa tahansa, on tärkeää käyttää **samaa tapaa johdonmukaisesti koko työssä**. Tässä ohjeessa esitellään yksi suositeltava tapa lähteiden merkitsemiseen. Lähteenä on käytetty teosta Tutki ja kirjoita (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003).

Pääperiaatteita:

- Tieteellisen kirjoittamisen pelisääntöihin kuuluu lähteiden merkitseminen sekä itse tekstiin viittauksin että lähdeluettelon.
- Tekstissä olevan viitteen ja lähdeluettelon välillä on oltava tiukka vastaavuus; lukijan on löydettävä viitteen perusteella vaivattomasti lähdeluettelosta lähteen tarkat tiedot.
- Lähdeluettelon merkitään vain ne lähteet, joita kirjoittaja on käyttänyt työssään ja joihin hän on viitannut.

4.1 LÄHDEVIITTAUKSET

- Viittauksia ja lähteitä merkitään, jotta tekstistä pystyttäisiin erottamaan, mikä on kirjoittajan omaa tekstiä ja mikä osa on muualta peräisin olevaa tietoa. Lähde jätetään merkitsemättä muualta olevasta tekstistä ainoastaan silloin, jos kyseessä on jokin yleisessä tiedossa oleva ja yleistietoon pohjautuva asia.
- Tekstiä lainataan yleensä tiivistämällä lähteestä ydinasia ja ilmaisemalla se omin sanoin. Suorat lainaukset ovat tarpeen esimerkiksi silloin, kun lähde on arvovaltainen ja sanamuoto on säilytettävä ehdottoman muuttumattomana. Suoria lainauksia kannattaa kuitenkin käyttää säästeliäästi.
- Kasvatustieteellisissä töissä on tapana merkitä kirjallisuusviitteet tekstinsisäisesti lainatun kohdan yhteyteen, eli ei alaviitteeksi sivun lopussa olevaan viiteluettelon.

Lähdeviitteiden merkitseminen

Yleisrakenne:

Tekijän sukunimi (tai tekijöiden sukunimet) + julkaisun painovuosi + mahd. sivu(t)

Esim. (Virtanen 2005, 35–36)

TAI jos tekijä mainitaan itse tekstissä: Virtanen (2005, 35–36) on havainnut...

Jos tekijöitä on kaksi, molemmat kirjoittajat on mainittava:

Esim. (Virtanen & Järvinen 2005, 35)

TAI jos tekijät mainitaan itse tekstissä: Virtanen ja Järvinen (2005, 35) ovat havainneet...

Jos tekijöitä on kolme tai sitä useampia, mainitaan ensimmäistä kertaa viitattaessa kaikki nimet.

Esim. (Virtanen, Järvinen & Jokinen 2005, 35)

TAI Virtanen, Järvisen ja Jokisen (2005, 35) mukaan...

Myöhemmin samaan lähteeseen viitattaessa riittää, että mainitaan vain ensimmäinen nimi ja muut kirjoittajat korvataan ym. – sanalla. **Esim.** (Virtanen ym. 2005, 35)

Jos viitataan useiden tekijöihin julkaisuihin, sijoitetaan viittaukset tavallisesti aakkosjärjestyksessä sulkeiden sisälle. **Esim.** (Lampinen 2005; Virtanen 2002)

Joskus voidaan päälähteen lisäksi mainita vähemmän tärkeä, mutta silti maininnan arvoinen lähde: **Esim.** (Lampinen 2005, ks. myös Jokinen 1999)

Jos julkaisun kirjoittaja ei ole tiedossa, viitataan julkaisun nimellä + vuosiluvulla. Jos julkaisun nimi on pitkä, voidaan viittaukseen kirjoittaa nimen 2-3 ensimmäistä sanaa. **Esim.** (Tuutoroinnin opas 2005)

Jos viitataan esimerkiksi luentomuistiinpanoihin tai sähköpostiviesteihin, merkitään etunimen ensimmäinen kirjain, sukunimi ja mahdollisimman tarkka päivämäärä. **Esim.** (A. Virtanen, luennot 15.9.2005)

Jos viitataan saman tekijän useaan julkaisuun, sijoitetaan julkaisut aikajärjestykseen. Jos mukana on viittauksia myös sivunumeroihin, erotetaan julkaisut toisistaan puolipisteellä. **Esim.** (Virtanen 1992, 35; 2002)

Jos samalta tekijältä on samalta vuodelta useita julkaisuja, merkitään: **Esim.** (Virtanen 2002a, 2002b)

Jos viitataan toissijaisessa lähteessä alkuperäiseen lähteeseen eli jos käytät esim. Virtanen 2002, teosta, jossa viitataan Järvisen 1998, teokseen, merkitään:

Itse tekstissä: **Esim.** Järvisen tutkimuksissa on käynyt ilmi (ks. Virtanen 2002, 35–36) TAI

Järvinen (1998) on tutkinut -----(Virtanen 2002, 70).

Sulkeiden sisälle: Esim. (Järvinen 1998, Virtasen 2002, 70 mukaan)

Pyri aina käyttämään ensisijaista lähdettä.

Internet-viitteet merkitään samalla periaatteella kuin kirjallisetkin viitteet. Ensisijaisesti viitataan siis tekstin kirjoittajaan, mutta jos se ei ole tiedossa, viitataan otsikkoon tai sen 2-3 ensimmäiseen sanaan.

Pisteen paikka viitteessä:

Jos viite koskee yhtä virkettä, viite merkitään sulkeisiin ennen loppupistettä.

Esim. *Tässä on virke, johon viitataan* (Virtanen 2002, 35). (Huomaa pisteen paikka!)

Jos viite koskee useampia edeltäviä virkkeitä, viite merkataan yleensä kappaleen loppuun ja piste tulee sulkeiden sisälle.

Esim. *Tässä on ensimmäinen virke, johon viitataan. Tässä on toinen virke.* (Virtanen & Järvinen 2000.) (Huomaa jälleen pisteen paikka!)

4.2 LÄHDELUETTELO

- Lähdeluettelo sijoitetaan esseeseen/tutkielman loppuun ennen liitteitä (otsikolla *Lähteet*).
- Lähteiden valinnassa ja tulkinnassa kannattaa pyrkiä kriittisyyteen. Seuraavia asioita on hyvä miettiä lähdemateriaalia arvioidessa: kirjoittajan tunnettavuus ja arvovalta, lähteen ikä (kannattaa suosia tuoreita lähteitä), lähteen uskottavuus ja tekoavan objektiivisuus.
- Lähteet kirjoitetaan aakkosjärjestykseen, jotta lukija voi helposti löytää viitteen perusteella lähdetiedot.
- Lähdeluettelo voidaan teknisesti laatia usealla tavalla. Käyttipä mitä tapaa tahansa, tärkeää on käyttää ko. tapaa johdonmukaisesti koko työssä.
- Kaikki teokset, joihin viitataan, merkitään myös lähdeluetteloon.
- Saman tekijät teokset merkitään aikajärjestyksessä vanhimmasta uusimpaan. Saman tekijän samalta vuodelta ilmestyneet teokset merkitään vuosiluvun perään kirjaimilla a, b jne.

Lähdemerkinnän yleisrakenne:

Kirjoittaja (sukunimi, etunimen alkukirjain.) -> Julkaisuvuosi -> Otsikko (myös mahdollinen alaotsikko)-> Julkaisijan kotipaikka: julkaisija.

Esim. Mäkinen, J. 2000. Lähdeluettelon laatiminen. Helsinki: Otava.

Jos kirjoittajia on kaksi, merkitään:

Esim. Kuoppala, I. & Mäkinen, J. 1998. Lähdeluettelo. Opas lähdeluettelon laatimiseen. Helsinki: Tammi.

Jos kirjoittajia on enemmän kuin kaksi, erotetaan nimet pilkulla, paitsi kahden viimeisen nimen välissä &-merkillä.

Jos lähteellä ei ole henkilötekijää, lähde merkitään artikkelin/julkaisun nimen mukaan myös aakkosjärjestykseen.

Esim. Tutkielman kirjoittaminen. 1982. Helsinki: Tammi.

Artikkelit merkitään samalla periaatteella kuin kirjallisuus, mutta kiinnitä huomiota loppuun:

Kirjoittaja -> Julkaisuvuosi -> Otsikko -> Lehden nimi, vuosikerta (lehden numero)/päivämäärä ja sivut, joilla artikkeli on. Aikakauslehtiartikkeleissa lehden numero merkitään vuosikerran jälkeen sulkuihin.

Esim. Törmänen, O. 2002. Opettajia mukaan verkkoprojektiin. Opettaja 101 (3), 12–13.

Esim. Salminen, J. 2004. Lapin yliopistossa uusi tutkintoennätys. Lapin Kansa 15.2.2006, 12.

Artikkelit kokoomateoksessa eli toimitetussa teoksessa merkitään seuraavalla tavalla:

Esim. Ojanen, T. 2002. Verkkokeskustelu. Teoksessa I. Kuoppala, J. Mäkinen & O. Törmänen (toim.) Verkko oppimisen työvälineenä. Jyväskylä: Gummerus, 20-35.

Esim. Siekkinen, K. 2001. Syvähaastattelu. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 50-87.

Opinnäytetyöt merkitään samalla periaatteella, mutta kiinnitä jälleen huomiota loppuun:

Kirjoittaja -> Julkaisuvuosi -> Otsikko -> Julkaisukanava (esim. Lapin yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu –tutkielma.)

Verkkolähteet merkitään seuraavasti:

Kirjoittaja (jos on) -> Vuosiluku -> Otsikko -> URL-osoite ja päiväys (jolloin luit tekstin).

Esim. Törmänen, O. 2005. Verkko-opetus ja sen uudet haasteet. Saatavilla wwwmuodossa:

<URL: <http://www.esimerkkiosoite.fi/verkko-opetus.pdf>>. (Luettu: 1.2.2006).

Alla on esimerkki lähdeluettelosta.

Lähteet (vaikka muut otsikot olisi numeroitu, tätä ei numeroida)

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Kuoppala, I. & Mäkinen, J. 1998. Lähdeluettelo. Opas lähdeluettelon laatimiseen. Helsinki: Tammi.

- Mäkinen, J. 2000. Lähdeluettelon laatiminen. Helsinki: Otava.
- Ojanen, T. 2002. Verkkokeskustelu. Teoksessa I. Kuoppala, J. Mäkinen & O. Törmänen (toim.) Verkko oppimisen työvälineenä. Jyväskylä: Gummerus, 20-35.
- Salminen, J. 2004. Lapin yliopistossa uusi tutkintoennätys. Lapin Kansa 15.2.2006, 12.
- Siekinen, K. 2001. Syvähaastattelu. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy, 50-87.
- Tutkielman kirjoittaminen. 1982. Helsinki: Tammi.
- Törmänen, O. 2005. Verkko-opetus ja sen uudet haasteet. Saatavilla www-muodossa:
<URL: <http://www.esimerkkiosoite.fi/verkko-opetus.pdf>>. (Luettu: 1.2.2006).